

IN DE BOEIEN

‘Sjaak, loop je even mee? Ik moet je spreken.’

Het is nog vroeg als mijn chef, commissaris John Olierook, naar mijn bureau komt. Ik zit altijd rond achten op mijn plek, want dan is het nog rustig en kan ik mijn werkdag goed voorbereiden. Wat hij van me wil, weet ik niet, maar ik ga gewoon maar achter hem aan.

We zitten met de Nationale Recherche sinds kort in een troosteloos Amsterdams kantoorpand, aan de rand van de stad. Vanuit het raam naast mijn werkplek zie ik de metro's voorbijrazen. Het is een vierkante werkvloer, rommelig en veel te groot voor het aantal mensen dat er werkt. Om met een belangrijk politieonderdeel in dat enorme en moeilijk te beveiligen pand te gaan zitten, is een van de vele vreemde beslissingen die Olierook de afgelopen jaren heeft genomen.

We lopen naar het trappenhuis in het midden en gaan één etage omhoog. Naar de verdieping waar de vergaderzalen zit-

ten. Olierook duwt de deur van een van die zaaltjes open en laat me naar binnen.

Tot mijn verbazing zit het kleine hokje tot de nok toe vol. Tien paar ogen kijken me aan als ik over de drempel stap. Ik herken een paar van de mannen die zwijgend rond de U-vormige tafel zitten en hun blik allemaal op mij richten. Het zijn hoge piefen van het Korps Landelijke Politiediensten, de Rijksrecherche en het Bureau Interne Onderzoeken van de politie.

Dit is slecht nieuws, dat staat wel vast. Deze mannen komen alleen samen als een grote zaak op het punt staat opgelost te worden. En er lopen op dat moment geen zaken waarin we arrestaties gaan verrichten. Dus zijn ze er overduidelijk voor mij.

‘Je wordt aangehouden,’ zegt Olierook, terwijl de rest van de mannen me strak aankijkt.

‘Waarom? Dat hoor je straks van deze twee heren,’ zegt hij, wijzend op twee rechercheurs die naast de deur staan te wachten. ‘Je gaat zo me ze mee.’

Een van de mannen gebiedt me om de zakken van mijn jas en broek leeg te maken. Ik heb mijn jas over mijn arm, het is politieroutine om die altijd mee te nemen. Dan kun je op stel en sprong naar buiten. Het ding zit daarom ook tjokvol spullen die ik voor mijn werk nodig heb.

Ik haal de zakken leeg en stal alles uit op de grote tafel die vooraan in het zaaltje staat. Nog steeds zegt niemand iets tegen me. Een standaard handcomputer van de politie (een iPAQ heet zo’n ding), mobieltje, portemonnee, sleutels, pen-
nen en handboeien liggen keurig naast elkaar. Ik pak mijn pistool uit de holster en leg het ernaast.

Behalve dat ik ben aangehouden, weet ik nog niets. Niemand zegt een woord, dus vraag ik er nog maar eens naar. ‘Waarom ben ik gearresteerd?’ ‘Dat hoor je vanzelf,’ zegt Olierook, terwijl hij een collega opdracht geeft om ook mijn bureau leeg te maken en naar de vergaderkamer te brengen.

Toch komt deze koude douche niet helemaal als een verrassing. Ik voelde al een tijd dat er iets aan de hand was in de organisatie. Ik kon mijn vinger er niet precies achter krijgen, maar er was iets gaande. Mensen keken me op een gekke manier aan, alsof ze iets van me wisten.

Ik had ook allerlei aanwijzingen dat ik werd afgeluisterd. De batterij van mijn mobieltje was soms ineens leeg, terwijl ik daarvoor nog behoorlijk wat stroom over had. In de garage hadden ze tijdens onderhoud elektrische draden in mijn auto gevonden die er niet thuishoren. Voor een microfoontje en een zender?

Wat dat betreft ben ik bijna opgelucht dat ze me nu gaan verhoren. Ik ben niet schuldig aan enige misdaad en dat kan ik ze haarfijn uitleggen. Vanavond is mijn naam gezuiverd, daar ben ik van overtuigd.

De man die mijn bureau heeft leeggemaakt, komt met een kartonnen doos het vergaderzaaltje binnen. Olierook kijkt tussen mijn spulletjes en vist er triomfantelijk een tweede zakcomputertje uit.

‘Kijk! Hij heeft er twee,’ roept hij, terwijl hij het ding naast het exemplaar legt dat net uit mijn jaszak is gekomen. Zijn opgewonden intonatie lijkt op die van de man die trots vertelde dat Saddam Hoessein was gepakt: *We got him!*

Ik heb geen idee wat hij daarmee wil zeggen. De ene zak-

computer is mijn oude exemplaar, die ik ga inleveren. De andere is de nieuwe. Ik moet alleen nog de data overzetten, een karweitje dat ik net die ochtend wilde doen.

De andere mannen in de zaal kijken net zo triomfantelijk. Eindelijk hebben we hem, staat op hun gezichten te lezen. Maar welke misdaad denken ze te hebben opgelost? Ik weet nog steeds van niets. Dus speel ik het spel maar mee. Ik houd me rustig en doe precies wat ze van me vragen. Des te sneller kunnen we dit oplossen.

Ik moet met de twee rijksrechercheurs mee. Ze brengen me naar een andere locatie waar ze me gaan verhoren, zo zegt Olierook. Handboeien krijg ik gelukkig niet om. Waarom zouden ze ook? Iedereen weet dat ik een huisje-boompje-beestje-leven leid. De gedachte dat ik zou vluchten is absurd.

We gaan de lift in, naar de parkeerkelder. Daar staat een klein autootje klaar. Een Corsa of iets dergelijks. Ik moet achterin, de rechercheurs nemen zelf voorin plaats. We gaan rijden. Naar Gouda, willen ze nog wel kwijt. Maar waarom? Dat willen ze nog steeds niet zeggen. Ik probeer een gesprek op gang te brengen, maar ze geven geen sjoege. Dat komt in Gouda wel, is het enige wat ze kwijt willen.

Dus wordt het langzaam stil in de auto en heb ik tijd om te overdenken wat er is gebeurd. Gearresteerd. Ik. Een politiemans hart en nieren, met ruim dertig jaren trouwe dienst.

En waarom weet ik nog steeds niet.

Het politiebureau in Gouda is een lelijke betonnen blokken-doos. De twee rechercheurs schrijven me in bij de wacht. Terwijl ze met de administratie bezig zijn, zie ik andere politiemensen voorbijkomen. Ze kijken me allemaal met smerige

blikken aan. Iedereen weet klaarblijkelijk wie ik ben en wat ik zou hebben gedaan.

Iedereen behalve ik dus.

Ik moet mijn riem afdoen, een teken dat dit gesprek toch serieuzer is dan ik van tevoren dacht. Dan brengen ze me naar een piepklein hokje waar alleen een tafel en een stoel staan. Ik krijg koffie in een plastic bekertje met een plastic lepeltje. Nog steeds is mij niet verteld waar ze me van verdenken.

De deur gaat dicht en het grote wachten begint. De koffie is al snel op. Om iets te doen te hebben, breek ik het lepeltje in kleine stukjes. Als ik daarmee klaar ben, meet ik met mijn voeten de omvang van de cel op. Twee bij twee, bereken ik. Dat is niet groot. Als mijn schoenen tenminste dertig centimeter lang zijn. Dan zet ik het bekertje op tafel en probeer de brokstukken van het plastic lepeltje erin te mikken.

Wat denken ze nou? Dat ik jankend ter aarde stort? Deze heren vergeten één ding: ik werk zelf ook al decennia bij de politie, ik ken alle trucjes. Iemand laten wachten in een claustrofobisch hokje is een klassieker. Hoe langer een verdachte in zijn eentje is opgesloten, hoe groter de kans op een bekentenis.

Maar niet bij mij. Zeker niet bij twee van die stoethaspels van de Rijksrecherche, de dienst die binnen de politie bekendstaat als de plek waar de grootste mislukkelingen terechtkomen. Als je niets kunt, kun je altijd nog daar terecht. Ik ga me dus niet gek laten maken.

Hoewel ik me natuurlijk wel afvraag hoelang dit gaat duren. Bovendien ben ik onderhand erg benieuwd waar ze me precies van verdenken. Laat het verhoor beginnen, dan kan ik ook zo snel mogelijk aantonen dat ik niets heb gedaan. Ik wil

wat graag de degens kruisen met deze twee rechercheurs, ik lust ze rauw.

Het duurt uren, maar dan zijn de twee mannen terug. Het zijn duidelijk mannen die weinig vuile karweitjes hoeven op te knappen. Ze dragen nette kleding. Een broek met een vouw, jasje-dasje. Ik moet mee naar een verhoorkamer. Dus gaan we aan de tippel door het gebouw.

Ze brengen me naar een kamer in het hart van het bureau. Er zijn geen ramen, alleen een tafel en vier stoelen. Lekker spartaans, zoals het hoort. Een van de mannen zet een laptop neer.

‘Je advocaat mag bij het verhoor zijn,’ zegt een van de mannen. ‘Wil je dat?’

Ik heb geen advocaat. Nooit ben ik in een situatie geweest dat ik er eentje nodig had. Ja, ik ken een jurist van de Politiebond, met wie ik een paar arbeidsrechtelijke procedures aan heb gespannen. Ik noem uit armoede zijn naam, de enige die in me opkomt. Een van de mannen verdwijnt om hem te bellen. Het gaat wel even duren, zegt hij als hij terugkomt, mijn bondsadvocaat moet uit Amsterdam komen. Dat is al gauw een uur rijden.

‘Maar we kunnen het veel sneller oplossen,’ vertelt de ander. ‘Als je zegt wat je hebt gedaan, maken we proces-verbaal op en kun je naar huis.’

Na het aanbod kijken ze me zwijgend aan.

Het is nog zo’n trucje dat ik uit eigen ervaring ken: de verdachte de wortel van snelle vrijlating voor de neus bungelen. Je hoeft alleen maar te bekennen. Maar zelfs als ik zou willen, wát moet ik ze dan bekennen? Ik weet immers nog steeds niet

wat ik zou hebben gedaan. Dus houd ik mijn kaken stevig op elkaar. Zonder beschuldiging krijgen ze niets van mij te horen.

Als Guido Terlingen binnenkomt, is dat ook zijn eerste advies. Hij is een bondsadvocaat van de Amsterdamse Politie Vakorganisatie (APV). Hij heeft mij met verschillende interne procedures bijgestaan. Guido heeft snel gereden omdat hij weet dat ik hem nodig heb. Hij drukt me op het hart dat ik niets zeg zolang er geen stukken op tafel komen.

Dan beginnen twee rijksrechercheurs met het eigenlijke verhoor.

‘Zeg maar wat je gelect hebt, dan is dit verhoor zo voorbij,’ zegt de een.

Lekken, daar gaat dit dus over. Dat is makkelijk, ik heb nog nooit van mijn leven iets gelect. Niet naar de pers, niet naar criminelen, niet eens naar mijn eigen vrouw. Ik weet wel beter.

‘Ik heb niets gelect,’ zeg ik dan ook. ‘Geef maar aan wat ik volgens jullie gelect zou hebben, dan zul je zien dat het een misverstand is.’

Maar ze komen met niets. Ze reageren niet eens op mijn woorden. De heren hebben op de laptop voor zich een vragenlijst en ze gaan de vragen een voor een af. Het begint dan ook een absurd gesprek te worden.

‘We verdenken je van het bewust lekken van vertrouwelijke informatie. Zeg maar waarom je dat gedaan hebt,’ zegt de ene rechercheur.

‘Zeg jij me eerst maar eens wat ik gelect zou moeten hebben, dan kan ik daar antwoord op geven.’

We draaien constant om elkaar heen. Zo komen we nergens, dit verhoor is volkomen zinloos.

Terwijl we langs elkaar heen aan het praten zijn, begint het langzaam tot me door te dringen. De arrestatie in het bijzijn van allerlei hoge omes, het transport naar Gouda, de pogingen om me te breken: ze denken niet dat ik zomaar iets gelect hebt, ze denken dat ik *de Pet* ben.

De Pet. Het is een bijnaam die ik in politiekringen zo nu en dan hoor fluisteren. Een Pet is een oude politieterm voor een diender die loslippig is. Sinds een tijdje zingt het rond binnen de politie dat een Pet bezig is belangrijke informatie door te spelen naar een grote crimineel of misschien zelfs naar een netwerk van criminelen. Bankier van de onderwereld Willem Endstra heeft tijdens zijn geheime gesprekken met de politie verteld dat er een Pet hoog in de politie zat.* Dat was nog voor iemand Endstra een kogel door zijn kop joeg.

De afnemer van die informatie was volgens Endstra niemand minder dan topcrimineel Willem Holleeder, dezelfde man die de politie verdenkt van de liquidatie van Endstra.

Ik als belangrijkste informant van *de Neus*? Hoe komen ze daar in hemelsnaam bij? Welk bewijs kunnen ze hebben dat ik ook maar iets aan hem zou hebben doorgespeeld?

De rechercheurs zien dat het kwartje bij me is gevallen.

‘We begrijpen het wel als je bedreigd wordt, Sjaak. We kunnen je beschermen,’ zegt de andere rechercheur. Hij werpt zich op als mijn schutsengel, de andere is de harde. Hun ondervragingstechniek komt rechtstreeks uit slechte Amerikaanse films, denk ik.

Iedereen die echt iets van verhoren weet, begrijpt dat dit het moment is dat je met een stuk bewijs komt. Iets waarmee je de

* Zie bijlagen.

verdachte het idee geeft dat er een zaak tegen hem is opgebouwd. Je laat zien dat hij op bewakingscamera's is opgenomen, vlak bij de plaats delict. Of je vertelt dat een getuige iets belastend over hem heeft gezegd. Dán gaan mensen praten.

Het enige wat deze klunzen kunnen doen is steeds maar weer tegen me zeggen dat ik moet gaan praten. Dan hebben ze toch echt de verkeerde voor zich.

Het verhoor eindigt dan ook zonder dat ik ze iets heb verteld en zonder dat zij me vertellen waarvan ik word verdacht. Ik ga terug naar het hokje waar ik het lepeltje in het kopje probeerde te gooien. Daar krijg ik een inverzekeringstelling. Dat betekent dat ze me drie dagen mogen vasthouden. Vannacht logeer ik in Gouda op het politiebureau, dat is wel zeker. Ik begrijp nu ook waarom we hierheen zijn gegaan. Gouda ligt buiten de regio Amsterdam, de kans dat ik hier iemand ken is klein. Ik had ook in Amersfoort of Groningen kunnen zijn. Als ik me maar nietig en alleen voel.

Die nacht slaap ik voor het eerst in een cel. Nou ja, slapen. Er is geen matras. Het licht is genadeloos fel en het gaat niet uit. Dat is verboden, je mag iemand niet met fel licht zijn slaap ontnemen. De Verenigde Naties hebben zich daar zelfs over uitgesproken, omdat Amerika het als martelmethode gebruikt bij mensen die ze verdenken van terrorisme. Maar daar heb ik weinig aan, hier in een Goudse cel.

Ik blijf lang wakker. Het is niet alleen dat licht en de harde ondergrond, er zit ook enorm veel kwaadheid in mijn lijf. Tot het moment dat het verhoor begon, voelde ik me nog een beetje een collega van die twee mannen. We zouden er samen wel uitkomen, dacht ik. Dienders onder elkaar. Maar daar is

weinig meer van over. Ik krijg juist het gevoel dat ze me harder aanpakken omdat ik een politieman ben. Ze vinden me een verrader, dat is duidelijk.

De kwaadheid gaat over in malen. Is er iets gebeurd de afgelopen tijd dat kan hebben geleid tot deze verdenking? Heb ik iets kleins gedaan, waar ze me op kunnen pakken? Ik ben een keer onder diensttijd in de kroeg geweest, dat is zo ongeveer mijn grootste misdaad.

Wel stonden een week geleden ineens een paar verhuisdozen met documenten bij mijn bureau. Het ging over zaken waar ik bij betrokken was geweest als projectvoorbereider. Die hadden naar het archief gemoeten, niet naar mijn bureau. Ik dacht toen dat het een foutje was van de administratie, maar nu begin ik te twijfelen. Wat zat daar in? Wat was de bedoeling van die actie?

Eigenlijk heb ik al heel lang geen vertrouwen meer in de politie. Ik heb gezien hoe ze met andere collega's zijn omgegaan, hoe eerlijke politiemensen worden gemanipuleerd omdat ze lastig zijn of zich niet laten piepelen door de leiding. Zijn ze hier bezig van mij af te komen? Ik heb als lid van de Ondernemingsraad de leiding wel eens tegen de haren ingestreken. Pakken ze me nu terug?

Terwijl de vragen door mijn hoofd spoken, val ik uiteindelijk toch in slaap.